

Flarden uit het boek 'De zoo'

Flard 1 beschrijft een spannend gebeuren aan het begin van hoofdstuk 5. De enige voorkennis die best hierbij meegegeven wordt (staat al beschreven in hoofdstuk 1) is dat de gibbon een aapsoort is, en de enige diersoort in de zoo die erin slaagt om haar soepele vingers door de geluidsgaten van de plexiglazen kooideur te stoppen, en ze daarna aan de buitenzijde nog om te buigen. De deuren hebben geen vergrendeling, en kunnen dus gewoon, vanuit de kooi gezien, naar binnen toe getrokken worden. Op die manier beschikken de gibbons over de mogelijkheid om zich naar de binnenkoer te begeven.

Gewoonlijk viel er tijdens de ochtendlijke voederbeurt weinig spectaculairs te beleven in de zoo. Als een nieuw dier aangeleverd werd, was dat meestal 's avonds. Ook het uitmesten gebeurde enkel 's avonds, waardoor de interventie van het treinstel en het virtuele vlammenspektakel 's ochtends relatief beperkt bleef in tijd. De dieren aten hun voer op en hadden nadien meestal weinig zin om de andere soorten te overbluffen. Ze verkozen om meteen na hun maaltijd hun voederbak de rug toe te keren en zich naar de buitenzijde van de zoo te begeven. Ze hadden ruimschoots de tijd om het 160 meter lange traject af te leggen, want de eerste bezoekers zouden pas een goed uur later aankomen.

Maar deze ochtend broeide er iets, rondom de middencirkel. In kooi 33, waar de leeuwen verbleven, was het de gewoonte dat de dieren in de buurt van hun voederbak nog een poosje indutten. Want hoewel leeuwen heel sterk en efficiënt zijn, hebben ze de gewoonte om toch een slordige twintig uur per dag te slapen. En zeker na elke ochtendmaaltijd was een dutje een welgekomen intermezzo. Dit terwijl de meeste andere dieren de middencirkel verlieten. In kooi 54, de kooi van de pauwen, bleef Anton ter plaatse, en hij staaarde naar de slapende leeuwen. Het was genoegzaam bekend dat het niet zozeer boterde tussen de leeuwen en de pauwen. Beide diersoorten hadden wel hun redenen om zichzelf de belangrijkste te vinden. Niemand kon zo hard brullen als de leeuw, maar niemand had mooiere pluimen dan de pauw. Het was een eeuwig discussiepunt tussen beide soorten en heel regelmatig waren hieromtrent al opstootjes geweest. De afgunst van beide diersoorten ten opzichte van elkaar was diepgeworteld.

Anton riep er z'n broer Ali bij. "Zie hem daar liggen", zei hij, minzaam naar Ludo Leeuw wijzend. "Dat brult zich even naar de top, en daarna moet hij er urenlang van bekomen."

Ali schoot in een lachbui, maar hield zich al even snel weer op de vlakke. Hij zag dat Ludo de oren spitste en nadien regelrecht in hun richting keek.

"Wat vertelde je daar, pauw?", klonk het dreigend.

Hoewel Ludo wel vaker dreigde, voelde het aan alsof zijn woorden deze keer iets ongemeen onheilspellends inhielden. De weinige dieren die nog aan de middencirkel verbleven, volgden het gebeuren aandachtig.

"Nee, sorry, ik was even ingedut. Ik heb je niet zo goed verstaan. Kun je het nog eens herhalen, pauw?", hernam Ludo bijna beleefd. Toch stak duidelijk een ingehouden woede in z'n woorden.

Anton was niet onder de indruk. Hij nam geen blad voor de mond. "Dan ben je behalve lui ook nog eens flink doof!", klonk het.

De aanmerking van Anton zette duidelijk kwaad bloed bij Ludo. "Ik eis dat je die woorden terugneemt, pauw!", antwoordde hij bot. "Zo niet, dan kom ik je halen!"

Op die manier had Ludo nog nooit bedreigd. Hoe zou hij trouwens Antons kooi kunnen bereiken? Het wekte heel wat belangstelling bij de overige dieren; ook bij de dieren die al op weg waren naar de buitenzijde van de zoo. Zowat iedereen had Ludo's woorden gehoord, en elkeen besloot om terug te keren tot aan de middencirkel. Niemand kon raden wat Anton hierop zou antwoorden of hoe Ludo zijn woorden hard zou maken. De zoo ademde een sfeer van spanning.

Zelfs Anton was verbaasd over de ruime belangstelling bij de overige dieren. Hij voelde aan dat hij nu maar beter de lijn van zijn opmerkingen doortrok, want anders zou hij zich toch behoorlijk belachelijk maken. Hij maakte zich sterk dat Ludo op veilige afstand verbleef en dat hij onmogelijk tot bij hem kon komen.

"Wat ben je toch een heethoofd", schamperde hij.

De andere pauwen probeerden Anton tot bedaren te brengen, maar dit was tevergeefs. Anton keek geen seconde meer opzij en verkoos om zich nu resoluut te concentreren op de strijd met Ludo. Hij keek hem indringend aan.

De giftige opmerking van Anton was een kaakslag voor Ludo. Hij had gehoopt dat Anton zijn dreigement ernstig zou nemen. Ook voor Ludo was nu geen weg meer terug. Hij was verplicht om verder te imponeren. De ogen van alle dieren uit de zoo waren op hem gericht.

"Herhaal nog eens dat laatste woord, pauw!"

"Je bent een heethoofd, leeuw!", antwoordde Anton vinnig.

Het antwoord zou verstrekkende gevolgen hebben. De stoppen bij Ludo waren volledig doorgeslagen. "Dat neem ik niet!"

Buiten zichzelf van woede, nam hij een aanloop en bonkte zo hard hij kon tegen de glazen binnendeur. Deze gaf echter geen krimp. Het plexiglas was uiterst stevig en Ludo had zich behoorlijk bezeerd. Geen enkel dier waagde het om te lachen; zelfs Anton was er even van onder de indruk.

Ludo besepte dat hij maar beter geen nieuwe pogingen kon ondernemen om de glazen deur in te beuken. Maar hij zou zijn woede koelen, en ineens richtte hij zich tot Jules Gibbon.

"Jules, kom jij even mijn deur openduwen?"

De spanning was te snijden in de zoo. De toestand was explosief. Alle ogen waren gericht op Jules Gibbon. Zou hij de deur van Ludo Leeuw openen? Nooit eerder was een ander dier dan de gibbon op de binnenkoer geweest. Zou dit nu veranderen?

Jules twijfelde. Waarom werd uitgerekend hij bevolen om de kooi te openen? Er waren nog elf andere gibbons, toch? Hij maakte aanstalten om z'n kooi te verlaten, maar hij bedacht zich. Vragend keek hij in de richting van Ed Gorilla, die hij door de glazen strook in de naburige kooi kon zien.

Ed had het incident met Ludo en Anton ook gevolgd, maar tot hiertoe hield hij zich afzijdig. Toen Jules hem vragend aankeek, staarde hij bewust een andere kant uit.

Ludo wachtte niet op een reactie van Ed Gorilla en brulde nog dreigender: “Jules, open mijn kooi!”

Jules was verstijfd van de schrik. Zo hevig werd hij nog nooit toegebruld. Alle andere gibbons zaten angstig in een hoekje.

“Komaan, Jules, ik beloof je: ik doe je geen kwaad!”

Weer leek Jules geneigd om z'n kooi naar buiten te treden en weer bleef hij talmen. Deze keer zag hij Ed in zijn richting kijken. Het voelde als een bevrijding: nu kon hij tenminste vragen wat het beste was.

“Mag ik ...”, stamelde hij in de richting van de gorilla.

Koeltjes gaf Ed zijn toestemming.

Flard 2 bevat een stukje filosofie. De protagonist, Jeroen Uil, ontmoet in de zoo een wijs dier, Jan Schildpad. Jan bezorgt Jeroen heel wat duiding over de menselijke bezoekers, en hun ziekelijke gedragingen in de samenleving.

“Eigenlijk is de vergelijking treffend. Ook de mens zit *gevangen* in een kooi. Binnen in die kooi heersen zijn verbasterde instincten. Maar er is ook een kooiwand, en een poort. Het openen van die poort doe je met moed en inzicht.”

“Inzicht?”

“Ja. Inzicht dat buiten de kooi echt geluk te vinden is. Sommigen huppelen in cirkeltjes rond, nooit genoeg krijgend van hun pulsen, en merken niet eens dat er een kooi is. Anderen merken de wand wel op, maar ze vinden de poort niet. Ze beseffen dat de pulsen vals zijn en zuchten: ‘Is dit alles?’. Nog anderen zien de poort wel en zij treden naar buiten. Zij beseffen dat liefde en nederigheid leiden tot duurzaam geluk.”

Jeroen had alweer heel wat stof tot nadenken. Hij dacht aan Lode Jak en probeerde zijn toestand te toetsen aan wat Jan hem vertelde.

“Lode Jak kun je moeilijk een bluf-, heb- of pronkdier noemen. En toch ... Ik denk niet dat hij gelukkig is.”

“Ben je er zeker van dat Lode geen bluf in zich heeft? Waarom denk je, is hij depressief? Omdat hij niet wil aanvaarden dat niet alles naar zijn wens verloopt?”

“Maar Lode verdiende het toch niet om tegen een uitmestwagon aan te lopen? Heb je zijn wond al bekeken? Het lijkt wel alsof hij gestraft werd.”

“Ik zou voorzichtig omspringen met woorden als verdienen of straf. Als je een straf of een beloning aanvoelt, dan ligt dat vooral aan jezelf. Lode zou zichzelf kunnen belonen met een oprechte houding: ‘Ik maak er het beste van.’ Zo zou hij misschien meer zin in het leven vinden. Nu straft hij vooral zichzelf, door zo hard naar iedereen uit te halen. Hij zou zich beduidend minder kritisch kunnen

opstellen. Weet je dat sommige jaks hem verwensen, niet omwille van zijn uiterlijk, maar net omdat hij zo inhakt op de andere jaks? Soms moet je jezelf afvragen: wie haalt wie door het slijk? Een mildere houding zou Lode sympathieker maken en hem onbewust meer geluk bijbrengen.”

Jeroen dacht aan de woorden die Lode zelf uitsprak: “*Veroordelende woorden zijn kwetsende woorden.*” Misschien zondigde hij zichzelf eraan. “Als ik het goed begrijp, is een veroordelende houding fout?”

“Absoluut. Iets als onrechtvaardig bestempelen, is ook een vorm van bluf. Een bittere houding lost niets op. Kijk, zie je die drie sterren boven de leeuwenkooi prijken? De mens kan die toch niet zomaar plots boven de kooi van de apen verplaatsen, ook al vindt hij dit mooier staan? Wel, dan moet hij ook maar begrijpen dat sommige gebeurtenissen nu eenmaal plaatsgrijpen die hij minder graag ziet gebeuren.”

Jeroen dacht na. Als je uithaalt naar de positie van de sterren, ben je dan even veroordelend bezig als wanneer je een ziekte onrechtvaardig vindt? En vooral: *wie* veroordeel je dan?

“Weet je, Jeroen; eigenlijk kunnen de mensen niet vallen. Wie eender welke schijnbaar ongelukkige situatie kan aanvaarden, zal op geluk uitkomen. Maar er worden te veel eigen waarheden gemaakt en geloofd. En dit is een veel te bekrompen houding.”

Flard 3 speelt zich af nadat Jeroen Uil de voorbije nacht samen heeft doorgebracht met Maartje, een prachtige jonge papegaai, en met haar diepzinnige gesprekken voerde. Jeroen vliegt 's morgens terug naar zijn woonplaats (het bos), en besluit om daags nadien Maartje al snel weer op te zoeken. Dan vertelt Maartje hem dat ze intussen verliefd werd op een mannetjespapegaai. Jeroen probeert zijn ellendig gevoel een plaats te geven.

Zo'n ellendig gevoel had Jeroen nooit eerder meegemaakt. Zijn trouwste bondgenote tot hiertoe had hem de rug toegekeerd. Hoewel hij er overhoop van lag, probeerde hij deze nare ervaring een plaats te geven. Maartje had duidelijk haar eerste echte verliefdheid te pakken. Hijzelf had er het raden naar wat dit nu precies aan een dier deed. Zelf had hij het nog nooit meegemaakt. Of het had die ervaring van vorige nacht moeten zijn, uitgerekend met Maartje. Maar Maartje was een papegaai, dus dit kon geen verliefdheid zijn. Een uil met een papegaai. Dit was niet ernstig. Neen, hij vond haar mooi en ze deelden dezelfde meningen, en wellicht bestond een verliefdheid met een diersoortgenoot ook wel uit deze ingrediënten, maar er zou duidelijk nog meer zijn. Dingen die Jeroen niet kon vatten, tot nog toe.

Zou verliefdheid werkelijk zo positief zijn? Jeroen vond het toch maar bedenkelijk dat Maartje, omwille van haar verliefdheid, een vriendschap van één dag voordien zomaar in de wind sloeg. Of was er geen echte vriendschap tussen hen? Wat betekende vriendschap eigenlijk? Hij had het graag aan Jan gevraagd. Jan had ongetwijfeld een heldere uitleg gegeven. Een uitleg waar hij nu het raden naar had. Van één zaak was hij behoorlijk zeker, namelijk dat Jan het woord 'onvoorwaardelijk' in zijn uitleg zou hebben gebruikt. Wellicht was vriendschap waardevoller dan verliefdheid.

Zou hijzelf, wanneer hij later ooit echt verliefd zou worden op een wijfjesuil, ineens vinden dat al de rest kon stikken? Dit was een vreselijk besef. Maar hij wilde dit niet geloven. Akkoord, dieren

worden, zonder uitzondering, allen na zekere tijd geslachtsrijp. Maar dat ze dan ineens veel *ikker* worden? Jan was 193 jaar oud. Jeroen had hem nooit gevraagd of hij ooit verliefd was of met wijfjes had gepaard. Maar hij kon zich niet voorstellen dat Jan dan niet dezelfde wijsheid zou hebben. Neen, verliefdheid was waarschijnlijk een tijdelijk fenomeen. Een tijdelijke ziekte. Het nam je wijsheid tijdelijk van de voorgrond weg, maar later zou die wel terugkeren. Je mocht even in het wereldje verkeren van pronk, heb en bluf. Dit moest ook, want enkel via voortplanting hield je jouw soort in stand. Maar daarna keerde je terug tot de orde van de dag.

Jeroen zuchtte. Hij kon veronderstellingen maken, zoveel hij wou. Maar één ding was duidelijk: hij kon weer van vooraf aan beginnen. Zonder medewerking van Maartje.

Hij verdrong zijn teleurstelling en vloog omhoog. Er was nog werk aan de winkel. Ter hoogte van de hoogste takken van de papegaaienkooi zag hij Maartje opnieuw. Ze had er nog gezelschap bij gekregen, van drie andere mannetjespapegaaien. Allen deden ze erg lief tegen Maartje; ze was duidelijk aanvaard in deze nieuwe, hogere rang.

Jeroen kreeg onbewust het gevoel dat al die aandacht voor Maartje onmogelijk goed kon zijn. Want zo ontstond een zekere druk op haar. Een druk, zeg maar, om haar belangrijk te voelen. Ieder complimentje dat ze kreeg, zou als een soort gif op haar inwerken.

Hij werd er verdrietig van. Hij verplichtte zichzelf om niet meer aan Maartje te denken, maar om andere dieren te overtuigen van het belang van een ontsnapping. Misschien zou zijn mistroostige stemming weleens een troef kunnen betekenen hierbij. Want met teveel overmoed maak je de dieren misschien net arrogant. En dit kon maar beter vermeden worden.